

4. Op verzoek van de onderzoeker kan de rechter getuigen en deskundigen horen. Ook kan hij op verzoek van de onderzoeker dan wel op verzoek van de oorspronkelijke verzoeker, de onderzoeker gehoord, voorzieningen treffen als bedoeld in het derde lid van artikel 255.
5. De voorziening kan te allen tijde op verzoek van een belanghebbende worden ingetrokken, verlengd of gewijzigd. Zij vervalt op het door de rechter bepaalde tijdstip en in elk geval op het tijdstip dat twee maanden zijn verstreken nadat het rapport overeenkomstig het zesde lid ter griffie van het gerecht is neergelegd, tenzij voordien een verzoek is ingediend op de voet van artikel 55. De voorziening vervalt dan in elk geval wanneer het verzoek wordt afgewezen en die beslissing onherroepelijk is geworden. Wordt het verzoek geheel of gedeeltelijk toegewezen dan kan de rechter desgevraagd of ambtshalve de voorziening verlengen totdat overeenkomstig de statuten dan wel op de voet van artikel 56, tweede lid, in de vervulling van de ledige plaats is voorzien. Het vierde en vijfde lid van artikel 255 vinden overeenkomstige toepassing.
6. Het door de onderzoeker uitgebrachte rapport wordt ter griffie van het gerecht neergelegd en in afschrift verstrekt aan de stichting en de oorspronkelijke verzoeker. Uit het rapport moet blijken dat de inhoud daarvan aan het bestuur in concept is voorgelegd alsmede tot welke opmerkingen van het bestuur en bijstellingen van de inhoud deze opmerkingen aanleiding hebben gegeven.
7. Het is aan de onderzoeker verboden hetgeen hem bij zijn onderzoek blijkt verder bekend te maken dan zijn onderzoek met zich brengt.
8. De rechter begroot de kosten van het onderzoek. Hij kan desgevraagd of ambtshalve bepalen dat deze kosten geheel of gedeeltelijk zullen worden gedragen door de stichting, de oorspronkelijke verzoeker dan wel, indien daartoe gronden zijn, een of meer van de huidige of voormalige bestuurders van de stichting.
9. Ten aanzien van de stichting particulier fonds kan een verzoek als bedoeld in het eerste en tweede lid uitsluitend worden gedaan door het openbaar ministerie. De tweede volzin van het vierde lid en het vijfde lid zijn in dit geval niet van toepassing.

Artikel 54 beoogt een oplossing te bieden voor gevallen waarin het door de stichtingsorganen gevoerde beleid tot twijfel aanleiding geeft. In de regeling zijn de sporen te herkennen enerzijds van artikel 2:297 Ned. BW, anderzijds de enquêteregeling van artikel 132 e.v. WvKNA en de artikelen 2:344 e.v. Ned. BW. Opgemerkt mag worden op dat juist hier en niet in het bijzonder bij de commerciële rechtspersonen een - vereenvoudigde - enquêteregeling wordt voorgesteld. De reden is dat in de wettelijke structuur van de stichting, anders dan bij alle andere in Boek 2 geregelde rechtspersonen, geen elementen zijn ingebouwd die een zekere democratische controle door de direct belanghebbenden kunnen waarborgen. In de praktijk is dan ook gebleken dat juist bij de stichting behoefte kan bestaan aan een door de rechter bevolen onderzoek naar het beleid en de gang van zaken en dit los van de vraag of de stichting commerciële of niet-commerciële doeleinden heeft. De praktijk op de Nederlandse Antillen leert bovendien dat van het enquêterecht, zoals dit geregeld is in de artikelen 132 e.v. WvKNA, nauwelijks gebruik wordt gemaakt. In het eerste lid wordt een recht op inlichtingen gegeven aan iedere belanghebbende en niet alleen, zoals in artikel 297 Ned. BW, aan het openbaar ministerie. Als belanghebbenden kunnen in elk geval worden aangemerkt degenen die in de statuten van de stichting als begunstigen worden genoemd. Bij gebreke van een voldoende specifieke bepaling kunnen als zodanig gelden degenen die in feite van de activiteiten van de stichting profiteren of de redelijke verwachting hebben daarvan te zullen profiteren. Als belanghebbenden kunnen ook worden aangemerkt de financiers van de stichting, eventuele subsidiegevers en leden van de organen van de stichting. Deze opsomming is uiteraard niet limitatief. In voorkomende gevallen ligt de beslissing uiteindelijk bij de rechter. Het niet of niet behoorlijk voldoen aan de inlichtingenplicht door het bestuur van de stichting levert een zelfstandige grond op voor een verzoek als bedoeld in het tweede lid. Degene die overweegt zo'n verzoek te doen zal er over het algemeen verstandig aan doen met een verzoek om inlichtingen te beginnen. Het tweede lid stelt dit echter niet als voorwaarde. Het verzoek kan ook los van het al of niet vragen of verkrijgen van inlichtingen worden gedaan

wanneer er gegronde redenen zijn om aan een juist beleid te twijfelen. De in het tweede lid genoemde belanghebbende kan een ander zijn dan degene die op de voet van het eerste lid een verzoek om inlichtingen heeft gedaan. Indien aan een van de twee voorwaarden is voldaan kan de rechter een onderzoeker benoemen. Daartoe bestaat echter geen verplichting: de rechter heeft in dit opzicht een discretionaire bevoegdheid. De laatste zin van het tweede lid bepaalt dat de rechter de onderzoeker richtlijnen kan geven voor de wijze waarop hij zijn onderzoek verricht. Hierbij kan onder meer worden gedacht aan richtlijnen voor de wijze waarop hij verklaringen van bestuurders en andere personen opneemt en vastlegt, het al of niet toelaten van advocaten en anderen bij de ondervraging van personen, de mate waarin rekening moet worden gehouden met een recht op wederhoor, de wijze waarop de onderzoeker zijn bevindingen documenteert, het bijhouden van een dagelijks verslag van werkzaamheden, etc. Denkbaar is dat een rechterlijke instantie, in de mate waarin ervaring wordt opgedaan met de regeling, de hoofdlijnen in een instructie of protocol vastlegt. Het derde lid spreekt voor zichzelf. De door de rechter te geven bevelen kunnen van uiteenlopende aard zijn. Zij kunnen onder meer betrekking hebben op het verlenen van toegang tot lokaliteiten, archieven en bankrekeningen, het ter beschikking stelling van gegevens en bescheiden, het ter beschikking zijn en doen zijn van personen voor het geven van inlichtingen of het afleggen van verklaringen. De bevelen kunnen bij de eerste uitspraak of later worden gegeven. Een procedure voor het uitlokken van een bevel door de onderzoeker is niet voorgeschreven. Een verplichting om het bestuur of anderen ter zake van een (nader) bevel te horen bestaat niet. Hier staat tegenover dat de onderzoeker niet over bijzonder dwangmiddelen beschikt als omschreven in artikel 2:352, tweede lid, Ned. BW. Uiteraard kan een weigerachtige houding van het bestuur wel aanleiding geven voor in het rapport van de onderzoeker tot uitdrukking te brengen vermoedens. Een krachtig indirect dwangmiddel heeft de onderzoeker bovendien in de hem toekomende bevoegdheid de rechter te verzoeken maatregelen te treffen als bedoeld in artikel 255, derde lid. Deze bevoegdheid komt overigens ook toe aan de oorspronkelijke verzoeker (vierde lid, tweede zin). Over het algemeen zal de onderzoeker aan een formeel getuigen- of deskundigenverhoor geen behoefte hebben. Stuit hij ten aanzien van essentiële kwesties op tegenstrijdige verklaringen dan kan dit anders liggen. Voor dit soort gevallen opent het vierde lid de mogelijkheid van zo'n verhoor door de rechter. Van geheel andere orde is de in de tweede zin geopende mogelijkheid dat op verzoek van de onderzoeker of de oorspronkelijke verzoeker, de onderzoeker gehoord, voorzieningen worden getroffen als bedoeld in artikel 255. Voor het indienen van verzoeken als bedoeld in het vierde lid gelden de normale procedureregels. Men zie voor de aard van de mogelijk te treffen voorzieningen en de verdere rechtsgevolgen de toelichting op artikel 255. Het vijfde lid geeft regels voor de intrekking, verlenging of wijziging van de voorziening of het verval daarvan. Het systeem brengt mee dat de geldigheid van de voorziening onaangetast kan blijven wanneer tijdig een verzoek op de voet van artikel 55 wordt gedaan en, bij gehele of gedeeltelijke toewijzing daarvan, een ontslagen bestuurder is vervangen. Het zesde lid regelt de deponering ter griffie van het uitgebrachte rapport. Het rapport is niet openbaar. De tweede zin beoogt te bevorderen dat het bestuur niet door de inhoud van het rapport wordt overvallen. Het zevende lid spreekt voor zichzelf. Een verzoek als bedoeld in de tweede zin van het achtste lid kan door iedere belanghebbende worden gedaan. De rechter kan ook ambtshalve te dier zake beslissen. De beslissing kan in executoriale vorm worden gegeven. Het negende lid geeft een bijzondere regeling voor de stichting particulier fonds. Bij deze rechtspersoon is in beginsel geen ruime kring van belanghebbenden betrokken. Aan het openbaar ministerie kan worden overgelaten om in voorkomende gevallen — al of niet op instigatie van anderen — actie te nemen. Dikwijls zal het blijven bij het vragen van inlichtingen. De stok achter de deur van een dreigend onderzoek door een onderzoeker blijft echter beschikbaar, maar dan zonder de mogelijkheid van het treffen van voorzieningen als bedoeld in artikel 255. Voor de stichting particulier fonds lijkt dat een te zware maatregel. Als indirect dwangmiddel kan wel dienen het bepaalde onder a en b in het eerste lid van artikel 55. [2803 nr. 3 (MvT) pag. 38-40]

Artikel 55

1. Op verzoek van het openbaar ministerie of een belanghebbende kan een bestuurder door de rechter worden ontslagen indien:
  - a. hij iets doet of nalaat in strijd met de bepalingen van de wet of de statuten;